

Amikor elmennek a magyarok

Külföldről botladoztam haza, kezemben utazóbőrönd, és idegen nyelvű újság, mert így kell megérkezni. A stílus kötelez, de ne legyen kötelező. Mögöttem kiváló, soktűskés napsütés, előttem a tágas, szabad ország. Már csak néhány lépésre volt a határ, örömmel láttam, kinyílt az aranyeső, a nárcisz. Igaz, a szél most valamivel hűvösebben leng, mint ahogy vártam, de akkor is tavasz van, és én hazaérkeztem. Milyen nagy és tartalmas a csönd. Halihó! A határállomáson nem találtam senkit. Bámészkodás. Nyikorog az ajtó, elleng. A Káma folyó bal könyökénél volt ilyen csikorgás legutóbb. Amikor eljöttünk sebbel és lobbal, és, kérlek, édesem, hány, de hány ki nem fizetett villanyszámla, gázzámla, hulladékszám- la, véres, taknyos kávéházi cech maradt utánunk! Nem fizetted ki, bazmeg, a fodrászt! A fél Ural csődbe ment, kövér, lágy testű hun kánok kötötték föl magukat, úgy hintáztak az alkonyatban, mint hatalmas, lila céklák. Némelyik vállán már lebbent a keselyű. Doktor Feketefekete Vereckéig utazott egy váltóval utánunk, addig, be is váltotta.

Hát beléptem a bódéba.

Volt odabent egy asztal, egy lópokrócos ágy, illetve egy kicsi asztal, valamint egy régi csavaros rádió aludt a polcon megannyi konzerv, rímtáblázat és boros- üveg társaságában.

Halihó!

Hazajöttem!

Senki.

A rádiót bekapcsoltam, s mert működőképes volt, megpróbáltam valamilyen adót befogni, híreket venni, hogyan áll a költészet itthon, a vers helyzete, a költők helyzete, valami apró hír a fő művekről, a tárcairodalom aktuális helyzetéről, vágnak-e mostanában szonettet a verstelepen, mennyi a felező nyolcas kilója, csak a regény, csak a regény, csak a reg, de csak idegen nyelvű állomásokra lehetett rátekerni. Szlávok. Tengert játszanak, szokásos. Dallamossá lett, puha tenyérrel kipofozott német mondatok. Allah. Nem, bocsánat, Bartók, éppen úgy, ahogy elkezdi a Concertót. Csicsérgés, mélyvéna. De nem találtam egyetlen magyar nyelvű adót sem. Kiléptem a bódéból, körülnéztem újra, az országút lágy elhajlás után futott a határba, ami már zöldellt, a távolban kékhátú felhők tola- kodtak, fölillant egy templomtorony ezüstje, látszott néhány karcsú, lírai szél- gép. Dolgozott rendesen a hideg, tavaszi szél, viszont a szélgéplapátok sem teke- regtek. Olyan csend lett hirtelen, mintha valaki híresség meghalt volna, még félkönyékre emelkedik, látják-e, milyen szépen csinálja. Erről is milyen szép ver- set lehetne írni. Petőfi Sándor vagyok, szívemből kiáll a dzsida, most meghalok, phúúúú. Szia, Iluska. Arany János vagyok, miért nem írtam igazi prózát? Toldi. A magyar irodalom legnemesebb, legimpozánsabb pazarlása. Vers, menj, legyél

áruló. Eszembe jutott az a sötétség, amiben Krúdy feküdt, amikor kikapcsolták a villanyóráját, kurva nagy plombát raktak rá, ragad a gumi. Anyádnak tartozz, te, költő! Villanyművek, csak hogy tudd, a fény nem viccel! Fény! Nincsen több. Hogy úgy halt meg, ahogyan érdemelte. Elment a nő, Zsuzsa kedves, meg se mozdult a kerti kapu mellett a vézna orgonabokor, amikor bebaszta a kaput. Mit mond ilyenkor az ember. Soha többé! Hogy soha többé ezt a szar, álnok, hazug, mittudomén milyen alakot nem akarom látni! És igen, hagyta aztán meghalni. Dögölj csak meg. Egy másik, legalább olyan szőrös férfikéz simogatta a karját, amikor az haldoklott. Hörög, hörög, de te csak simogass. Na, Gyuszikám. Dögölj csak meg. Egyedül, kérlek szépen. Ennyi ha-ha-hazugság. Dadog a dühtől, hogy ekkora reménytelen, halálos harag nincs is.

Aztán?

Aztán megbánja, mint az aprópénzt. Sír, zokog, megbánja.

De hát tehet az a szegény, szerencsétlen nyomorult arról, hogy csak hazudni tudott?!

Meg eszembe jutott Júlia rettenetes magánya is, odakéklett az üres ég alá. Olyan volt, mint a mozi, popkorn. Kisemmizés, rettenetes fájdalom, rák. Rárakták ezt az özvegyi terhet, tonnás fátyol, a napfényes kis csávó rárakta, az aranyfiú lebbentett, mint a bűvész, rárakta, ő meg. Csak eljussak a sarokig. Mert már így megy. Ilyenek a léptei. Ötven méter. Húsz. Eljussak a napsütötte, stop. Tényleg azt kéri a Horváth, hogy szopjam le?! Rák. Fájdalmak. Meg fogok halni. Horváthnak nem lehet igaza?

Öregember lép be a San Diegó-i lőszerboltba, Elvis Presley nagy alakú, színes, retusált plakátja a régen festett, vakolatát hullajtó falon. Jövőre lesz festés, mondta a főnök. Sokáig nézi, elcsöppen az orra hegyéről a takony. Külváros. Külvárosban vagyunk, szépen sétálnak kint a feketék, üres üst is ég, ez már rap, Elvis Presley a falon. Ennek a tagnak pecsétes a zakója, foltok sorakoznak a nadrágján. Ez a szomorú, tétova ember pisztolyt akar venni.

– Minek kellene, uram? – kérdezi a boltos, kis pattanásos gyerek.

– Hogy megvédjem magam.

– Aha.

Kicsit néz, elneveti magát. Az öreg orráról csöppen a fény.

– Magát már mitől, bácsi?

Ilyen volt az ország is.

Az én országom, ott San Diegóban. Duruzsol a Halotti beszéd, szépen, hal-

kan.

S az út is olyan volt, mintha nem vinne sehová, hiába indulsz el rajta, ennek az útnak már nincsen célja, és nincsen rendeltetése. Tiszta költészet. Megbánod.

Pannonius hever a hónapos szobában, bizonyos Csezmicsei. Híres. Híres a föld, most meg. Ennyit erről. Az az igazság, hogy a klasszikus megoldások, emlékezések, alapvetések sem segítenek, például Szókratész bürökpohara, Seneca kádja, nem, hogyan, de gyere csak be, kislány. Énekelj nekem valamit a haldokló fülembé. Meleg a szád, de jó. Mit énekeljek, bácsi. Mindegy. Énekelj valamit, fogd közben a kezem. Látod az ujjaimat? Tudod, mennyi verset írtam velük. Tudom. Ha utolérik, bácsi, megölik. Tudom. Tedd az arcomra a takarót.

Bácsi, lélegzik még?

Aztán a munkaszolgálatos.

Keresztény zsidó. Arany Jánost olvas abban a kurva hidegben, nyomorban, faszomat, hogy képzeli. A többieknek is tele a töke, nem érdekel bennünket Arany. Nem! Adjatok már egy falat kenyeret.

Ilyen finom összefüggések, ennyi ég, ennyi föld.

– Halihó! Van pénzem! Van versem! Nem akar kirabolni senki? – kiáltottam, miközben éreztem, valami nagyon nincsen rendben. Mintha én maradtam volna utoljára. Ady után a csönd. József Attila után. Kijön a bakter, vödör vízzel mossa a szárszói sint. Bazmeg, hagyjad már, Józsi, majd az eső. Kosztolányi után a csönd. Nem, senki után nincsen csönd. Jól is van, hogy nincsen. EP után milyen tétova hangzavar lett. Ennyi megszakadt kabátot. Apa! Kisfiam! Csoda! Ő mind volt. A halált lehet hallani? Például egyszer Pilinszky nem ébredt föl. Nem, semmi különös, igazán nem egy tragédia. A boltos már rég fölhúzta a redőnyt. A napfényes, egyértelmű Molnár utca, alig kanyarodik, de azért. Elhinnéd, hogy a másik oldalán zajlik a Duna? Ott ültem az ágya szélén, hallgattam, ahogy lélegzik a vézna, metafizikus teste, meg hogy perceg, mintha élőlény lenne, a vekker. Angol órája van, apukám. Hogy ez a kis madárcsontú, ez a füsttel, gyógyszerrel kabarázó fiú, aki elviszi a vállán az egész rettenetet. Idegbaj, szorongás, függés, és mégis. Vagy pont azért is. Eszembe jut, hogy egyszer Londonban, egy szállodaszobában ül mellette egy híres szerkesztő, és a madárcsontú, aki részegségében elvesztette a fél vagyonát a londoni ködben, azt suttogja, simogasd a fejem, simogasd a fejem, kérlek.

Simogatta.

Magyarország simogatta Magyarországot.

Itt tartottam az ábrándozásban, amikor emberhang reccsent a hátam mögül. Testes, bekecses férfi volt, sok fekete hajjal, jellegtelen ábrázattal. Nem költő. De nem is prózaíró. Gondnok az irodalmi irodaházban, papírdaráló. Gyűlöli a munkáját. Ki- és bejárnak, költők, nem köszönnek. Olyan magasan hordják, hogy a plafonba verik. Egyre többen vannak. Hát úgy alakul, kérlek, hogy már mindenki ír. Foglalkoznak ezzel a dologgal, szavak, nagyon.

– Jó napot – biccentett. – Magyar?

– Igen, azt hiszem – mondtam, hunyorogva néztem őt. Mintha elmosolyodott volna. Nem volt keserű mosoly, inkább fölszabadult.

– Elmentek – bólintott –, mind egy szálig elhurcolkodtak.

– Nem értem – köhécseltem, és éreztem, hogy elvörösödöm, mint akit valami csalafintaság érnek.

– Amíg maga, uram, külföldön tartózkodott, mert a bőrdőnjét tekintve ez lehet a tényállás, addig a népe elment. Ki vonattal, ki gyalog. Repültek is. Kilovagoltak. Kámfor. Nem menekültek. Az ember gyakran szisztematikusan hagyja el magát. Semmi kapkodás, semmi pánik. Ők is így csinálták. Nézze csak! – mutatott körbe széles mozdulattal, s mintha gúny villant volna a tekintetében.

Még jobban, még alaposabban körülnéztem, s valóban, üres volt az ország, üresek voltak az iskolák, a templomok, a kórházak, az utak, a családi házak, a sportpályák, de még a kocsmák is. Te jó ég, még a kocsmák is üresek, ennek fele sem tréfa! Üresek voltak a szerkesztőségek, a szülőotthonok, a kuplerájok, a múzeumok, a temetők! Még a halottak is kikeltek sírjaikból, és elmentek!

Üres volt a szerelem!

Itt van a fűben egy elhagyott, elvesztegetett vers, kihullt valamelyik himbáló nejlonszatyorból. Üres, ebből is elmentek a szavak. Ki-bejár kis testében a huzat. Micsoda cűg! Elment az összes szó, néhány pont, pontocska, vessző a parkettán, elszórták.

Ennyi.

– Megadták a címet? – kérdeztem.

– Miféle címet? – kérdezte a férfi, elővett egy magyar verset, szendvics volt, s csak úgy, magában, kezdte enni. Tudjuk, minden ehető. Amit meg lehet enni, együk is meg. De az nem költészet, az nem az, hogy ott van előtted, megehetnéd, el tudnád emészteni, ki tudnád szarni, és mégse. Mégse eszed meg. Nem eszem meg. Te megmaradsz. Drágám, kicsi szívem, nem tátom rád a számat. Ne félj.

– A címet. Ahol elérhetem őket – bölintottam, és éreztem, valami rosszabb jön.

– Nem hagytak címet – mondta tele szájjal.

Visszafordultam az ország felé, bámultam az üres Magyarországot, az üres hegyeket, az üres folyókat és az ástíva terülő földeket, a kihalt városokat, és eszembe jutott, hogy az utazásom előtt olvastam egy felmérést arról, hogy a magyarok milyen versekre szavaznának, már ha ilyesmi a módjukban állna. Hogy, például, szavaznának-e olyan versre, ami valójában nincsen, de lehetne. Szavaznának-e egy másik életre, másik férjjel vagy feleséggel, másfajta gyerekekkel, és másfajta szomszédokkal, akik szintén nincsenek, de lehetnének. Jó, azok is versek lennének. Néhány lelkes, szőke gyereklány körbejár az országban, megkérdezi őket erről a problémáról, a többség úgy nyilatkozik, igen, szívesen szavazna arra a nem létező versre, arra a nem létező, de lehetséges életre minden elemével és kellékével egyetemben. Tudunk habból piramist, na. Eléggé egyértelmű a százalékos végeredmény! Az egyik kérdező kislány sírva fakad. Csupa könny lesz a kérdőív, egészen átázott, bazmeg, Katika, te tudtad, milyen súlya van a könnyes kéziratnak?!

Elgondoltam mindezt, és megértettem, hogy a magyarok elmentek abba a másik, nem létező, de nyilván lehetséges világba, és itt hagyták őt, mert elfelejtették, vagy, ki tudja, nem akarták, hogy velük menjen. Őn meg itt vagyok.

A férfi mozdult.

– Ábrándozik. Nem kéne ennyit. Minek? – mutatta, menjünk be. Menjünk be a bodegába. Úgy tettünk. Már nem nyikorgott az ajtó.

– Egy idő után csak azt lehet. Ábrándozni – válaszoltam, a polchoz léptem, leemeltem egy üveg jófajta fehérbort, fölbontottam, és két poharat csordultig töltöttem, az egyiket neki, alkalmi társamnak nyújtottam. A nevét se tudtam. A viszonyait.

– Egészségére!

– Proszit!

Körbejártam a bódében újra, számba vettem a maradék könyveket és újságokat, magam elé, az asztalra helyeztem a rádiót, átvizsgáltam a konzerveket.

– Most meg mit csinál?

– Várok – feleltem és újra töltöttem.

– Néha tényleg küldenek vissza pénzt – morfondírozott.

– Visszajönnek – bölintottam. – Vissza fognak jönni, mert elmenni sem tudnak. Tudja, uram, ha a magyarok egy szálíg elmennek, akkor sincsenek máshol

egészen. Nem tudják ezt. Mindig marad valami, ami nem. Ebből élnek ezer éve. Kétezer. És ha elmennek, előbb-utóbb visszajönnek.

Ezt mondtam, aztán kiléptem a bódé elé, és újra a határt bámultam. Tavasz volt, hűvös, takarékos. Már virágzott a nárcisz, zöldellt a határ, és, mint leírtam az előbb, sárgán tombolt az aranyeső. Ekkor kiáltás hallatszott. A külföldi oldal felől valaki felénk iparkodott.

Egy kisfiú volt.

Egy megtaposott kisfiú!

– Hát ez meg ki?

– Ez csak egy magyar – mondtam. – Látja, ő az első, aki visszajött. De tavasz végére itthon lesznek sokan. Nem mind, az nem megy.

– Igen? – csodálkozott a férfi.

– Persze – bólintottam. – Ám aztán elmennek megint. – Fölhajtottam a poharat, és barátságosan integettem az első hazatérő magyar felé.

A gyerek!

Az a kisgyerek.

Pedig ezer éve átszaladt rajta az összes versével a horda.